

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
Juli 1993 - 15e Jaargang, nr. 58

BESTUUR:

Ere-Voorzitter

F.Th. Dijkmeester	Magnoliaaan 7	7313 EV Apeldoorn	055 - 55 32 67
-------------------	---------------	-------------------	----------------

Voorzitter

R.W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS Den Haag	070 - 368 35 66
-------------	------------------	------------------	-----------------

Secretaris

H.F.L. Wensink	Mauritskade 41b	2514 HE Den Haag	070 - 364 25 36
----------------	-----------------	------------------	-----------------

2e Secretaris

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes	Cees Laseurlaan 279	2597 GG Den Haag	070 - 324 04 47
---------------------------	---------------------	------------------	-----------------

Penningmeester

Fred M. Beukers	Vredehofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	----------------	-------------------	-----------------

LEDEN:

G. Meelissen, Sociale Commissie	Oostendorperstraatweg 69	8097 PL Oosterwolde	05252 - 13 61
R.A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	01646 - 1 34 15
R.M. ten Broek	Burg. de Villeneuve-singel 30	3055 AP Rotterdam	010 - 422 39 14
J.A. Bakker, Evenementencommissie	Zeekant 92g	2586 JB Den Haag	070 - 354 02 45
J. de Mos, Evenementencommissie	Marjorystraat 25	3151 SK Hoek v. Holland	01747 - 8 21 83

ADRES SECRETARIAAT:

Cees Laseurlaan 279	2597 GG Den Haag	070 - 324 04 47
---------------------	------------------	-----------------

REDACTIE

Fred M. Beukers	Vredehofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	----------------	-------------------	-----------------

Stichting Genootschap Engelandvaarders:

Postbank: 35 95 00
Bank : 54.55.46.826
ABN-AMRO bank - Rotterdam

Het volgende nummer verschijnt in oktober 1993.
Gaarne hiervoor bestemde copy inzenden vóór 1 september 1993

De herdenkingen in de meimaand zijn weer achter de rug. Nederland herdacht zijn daden van de Tweede Wereldoorlog en daarna. Ook wij herdachten onze dierbaren.

Ons Genootschap was vertegenwoordigd bij de kransleggingen op de Erebegraafplaats Loenen, bij het Englandspeelmonument in Den Haag en bij het Nationaal Monument in Amsterdam. In Loenen werden bloemen gelegd bij het vijfsluik met de namen van omgekomen Engelandvaarders.

Het was opvallend dat er zich zoveel jongeren betrokken voelden bij de herdenkingen dit jaar. Ook opvallend was dat men in Amsterdam tijdens de 2 minuten stilte op de Dam een speld kon horen vallen.

Op de 5e mei waren er ook veel jongeren op de been. Niet alleen bij de bevrijdingsfestivals in den lande, maar met name ook in Wageningen bij de herdenking van de capitulatie. Langs de route, die door de veteranen werd afgelegd vóór en na het defilé voor zijn Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard, waren tienduizenden mensen op de been en allemaal even enthousiast in het uiten van hun waardering voor de doeners van toen.

Ook bij het Nationaal Bevrijdingsfeest, dit jaar in het Congresgebouw in Den Haag, in aanwezigheid van Hare Majesteit de Koningin en Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Claus, was ons Genootschap vertegenwoordigd.

Met schrik hoorden wij enkele weken later van de opname in het ziekenhuis van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard. Velen hebben met kaarten en telegrammen van hun medeleven getuigd. Namens alle leden van ons Genootschap heeft het bestuur de Prins de beste wensen aangeboden. Wij wensen Hem toe, dat het voorspoedig herstel zich gunstig blijft voortzetten en Hij zijn werkzaamheden spoedig kan hervatten. Dan kunnen wij onze Beschermheer wellicht weer verwelkomen op onze reünie in september. Daar kijken we zeker naar uit.

Rudi Hemmes
Voorzitter

JOHAN BERNARD (BEN) UBBINK
Doesburg 22 mei 1921 - Vlissingen 31 maart 1993

Onderscheiden met:
De Bronzen Leeuw
Het Kruis van Verdienste
Het Verzetsherdenkingskruis

Op 31 maart van dit jaar hebben wij aan zijn ziekbed afscheid genomen van een goede vriend en van een dubbele Engelandvaarder Ben Ubbink.

Wij mochten er bij zijn vlak, voordat hij op die dag de ogen sloot en de "schakel" met ons achterblijvenden voor altijd verbroken zou zijn.

Slechts een duidelijke herinnering aan hem zou ons blijven; Ben was begonnen aan zijn laatste grote "vaart".

Een herinnering ook aan zijn oorlogsverhaal, een verhaal van een Engelandvaarder die tot tweemaal toe met vele ontberingen en groot gevaar voor eigen leven, vanuit bezet Nederland Engeland wist te bereiken.

Het oorlogsverhaal van Ben was nauw verbonden met het "Englandspeel" uit W.O.-II. Een spel waarbij de Duitsers de Engelse telegrafiecodelen wisten te breken en te misbruiken, terwijl de Engelse geheime dienst de ene waarschuwing na de andere vanuit bezet Nederland negeerde. Een theorie is dat hierdoor de Duitse Abwehr in de waan zou zijn gebracht dat de geallieerde landingen op de Nederlandse kust zouden plaatsvinden i.p.v. in Noord-Frankrijk.

Het gevolg was dat behalve Ben nog tientallen andere Nederlandse agenten bij hun parachutering in ons land werden gearresteerd. Meer dan 50 geheimagenten zijn nimmer teruggekeerd. Zij werden gefusilleerd of kwamen op beestachtige wijze in de Duitse kampen om.

Ben Ubbink en medeagent/celgenoot Pieter Dourlein wisten echter uit de gevangenis van Haaren te ontsnappen. Na een bijzonder moeilijke tocht bereikten zij Zwitserland en rapporteerden zij direct dat de zaak volledig fout zat. Maar ook deze waarschuwing werd in Engeland genegeerd, ergo beiden werden als overlopers beschouwd en bij hun aankomst in Engeland gevangen gezet.

Toen met name de Nederlandse Inlichtingendienst er tenslotte achterkwam dat de Duitsers de Engelse verbindingscodes kenden, kwamen Ubbink en Dourlein mede door bemiddeling van Z.K.H. Prins Bernhard uiteindelijk weer vrij. Helaas pas ná de geallieerde landingen op 6 juni 1944 in Normandië, waaraan zij zo hoopten deel te nemen.

Na al hun inzet van moed, beleid en trouw, met groot gevaar voor eigen leven waren zij na hun invrijheidstelling véle, véle illusies armer. Deze diep gewor-

telde ontgoocheling heeft het verdere leven van Ben en Pieter sterk getekend. Terecht werden zij beiden door velen gezien als dé grote mannen die door hun moedige inzet er in slaagden het Englandspeel te beëindigen. Ook onze koninklijke familie gaf blijk van groot respect. Zo werd Ben uitgenodigd om de rol van "Heraut van Wapenen" te vervullen t.g.v. de inhuldiging van H.M. Koningin Beatrix. Tijdens Ben's ziekte bezocht Prins Bernhard hem "en privé" thuis in Vlissingen op 11 september 1990. Ben heeft dit bezoek nooit vergeten. De vele foto's uit zijn bezit zijn nog stille getuigen van een bijzonder dankbaar gebeuren.

En zo hebben wij op 6 april van dit jaar definitief afscheid genomen van een uniek en vooraanstaand Engelandvaarder, "An old soldier who just faded away". Maar ook van een oud-Marineman en NedLloyd manager, nauw verbonden met de zee.

Zijn as werd even buiten de kust van het Zeeuwse Walcheren uitgestrooid. Ben was op weg op zijn laatste grote "Vaart".

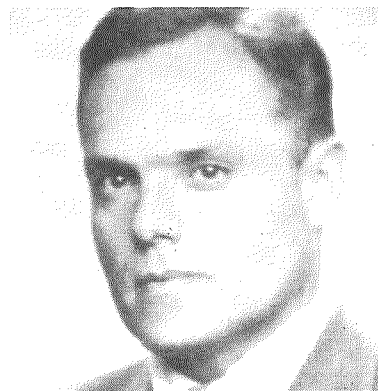
Hij ruste in Vrede.

S.G. Timmers Verhoeven

IN MEMORIAM

PETER TAZELAAR 1920-1993 **Ridder der Militaire Willemsorde 4e Klasse** **Drager Bronzen Leeuw**

Onderscheiden met The Kings Medal for Courage in the Cause of Freedom

Peter Tazelaar is dood.

Het is niet de eerste keer dat dit aan mij gerapporteerd wordt. Kort nadat we hem in de vroege morgen van 23 november 1941 in Scheveningen aan land hadden gezet, berichtte een nieuwe Engelandvaarder "dat Peter was gepakt en gefusilleerd". Begin 1942 ging het gerucht dat hij in een vuurgevecht op het strand aldaar was gesneuveld, samen met Gerard Dogger. En zelfs veel later, in de Koude Oorlog toen we beiden voor de Amerikanen werkten, ontving ik bericht in

München dat Tazelaar, die inderdaad achter het IJzeren Gordijn opereerde, in Budapest door de KGB was gearresteerd. Maar kort daarop stond hij opeens weer voor m'n neus. Hij was niet dood te krijgen.

Nu is het dan toch zover. En gewoon in een bed, op een leeftijd die hijzelf nooit gedacht had te zullen bereiken. Het is moeilijk te geloven.

Oorlog was Peters element. Hij moest in actie zijn, anders liep hij te kniezen. Toch was hij niet bloeddorstig of anti-sociaal, integendeel. Kameraadschap was een onderdeel van zijn hyper-romantische visie op de wereld die hem soms parten speelde. Hij leefde in onontwarbare kluwen van romantische begrippen zoals zee, oorlog, liefde, vaderland, heldenmoed, gul overgoten met traditionele zeemannsdranken zoals jenever, whisky en rum, want die hoorden er bij in die wereld.

Hij was bang voor niets en niemand en dit alles tezamen leidde hem bij aankomst in Engeland in 1941 haast onvermijdelijk tot de gevaarlijkste job van allemaal: geheim agent. "Om dit aan te kunnen" – heb ik ergens geschreven – "bezat hij moed van de allerhoogste orde en een gevoel van onbezongen glorie. Onder de eentonige oppervlakte van zijn spionnenbestaan, aan gene zijde van de werkelijkheid, bespeurde hij vage geweldige concepten waarop hij zich instelde en die hem van zijn kant ongeschikt maakte voor normale maatstaven." Peter Tazelaar heeft voor ons vaderland oorlog gevoerd als geen ander en zijn MWO is ongetwijfeld een der meest verdiende in de historie van de Militaire Willems Orde.

Vredestijd was wat anders. De eigenschappen die hem tot oorlogsheld maakten, doemden hem tot een onbevredigend en soms moeilijk leven in de burgermaatschappij. Peter had het land aan alle vereisten voor een succesvolle commerciële carrière: geldzucht, respect voor autoriteit, lange uren hard werken, punctualiteit, schrijftafels, vroeg opstaan, dure pakken, vergaderingen. Hij was geen man van het compromis en verwachtte van de wereld dat die zich aan hem zou aanpassen, en niet omgekeerd. In de oorlog, waarin hij al met al een prima donna rol vervulde, had hij daar merkwaardig vaak succes mee. Iedereen in zijn omgeving ontzag hem vanwege zijn doldrieste moed en de algemene verwachting dat hij het toch wel niet lang meer zou maken.

Ook Koningin Wilhelmina had een zwakke plek voor hem en benoemde hem in 1945 tot haar adjudant. Peter hield het niet lang bij haar uit, want in het Verre Oosten woedde nog de oorlog tegen Japan en daar moest hij toch bij zijn?

Ook in vredestijd bleven vele vrienden hem trouw. Peter Tazelaar was geboren op Java en had een stevige scheut Indisch bloed in de aderen, waarop hij trots was. Met zijn donkere ogen en flitsende lach was hij onweerstaanbaar voor vrouwen, wat zijn huwelijksleven niet eenvoudiger maakte. Niettegenstaande zijn bravoure omgaf hem een vleug van kwetsbaarheid, waardoor velen – waaronder ikzelf – zich altijd ietwat verantwoordelijk voor hem voelden.

Het heeft Peter nooit ontbroken aan vriendschap en sympathie van vele Nederlanders – met Prins Bernhard – aan de spits, die nu allemaal getroffen zijn door het bericht: Peter Tazelaar is gestorven.

Maar zorgen maken we ons niet meer over hem. Waar hij ook moge zijn – Peter Tazelaar zal het best rooien.

Hawaii (USA) 10 juni 1993

Erik Hazelhoff Roelfzema

P.S. Wij waarderen het ten zeerste dat Erik Hazelhoff Roelfzema bereid was om voor de SCHAKEL een per fax verzonden in memoriam te schrijven.

Op vrijdag 11 juni vond, onder grote belangstelling van Ridders der Militaire Willemsorde, Draggers van de Bronzen Leeuw, vele Engelandvaarders en een grote delegatie van het Korps Commandotroepen, de crematieplechtigheid plaats in het Crematorium Ockenburg te Den Haag, Waarbij ook onze voorzitter Rudi Hemmes, namens het Genootschap, afscheid nam van deze bijzondere dubbele Engelandvaarder.

FMB

Edmond (Eddy) Hertzberger

Drager van het Verzetsherdenkingskruis.

Hoewel hij met zijn 88 jaren tot de zeer sterken behoorde, is Edmond Hertzberger op 2 mei 1993 te Lugano overleden.

Mijn vrouw en ik waren bevriend met "Eddy" en zijn vrouw Lore, hetgeen begrijpelijk is als men weet hoezeer onze levenspaden in het verzet, parallel liepen.

Onze eerste ontmoeting dateert van maart 1942, op weg per bus van Bergen op Zoom naar Putte (N-B), naar tante Betty en oom Job van Niftrik. Dat wat die avond over de grens ging naar België was een gezelschap, dat warm in de belangstelling van de Duitsers stond. De grens was zwaar bewaakt. Wellicht had men argwaan.

De deelnemers waren:

- Kolonel Jan Somer, hoofd B.I., ex. Knil;
- Jan Streef, Lt. Knil;
- Kapt. E. Hertzberger, artillerist - Joods;
- Mevrouw L. Hertzberger, echtgenote - half Joods,
- W.A. Klaver, uit dodencel door verzet bevrijd, vlak vóór executie.

E. Hertzberger's fabriek in Rotterdam was in mei 1940 tot puin gebombardeerd. Hij was in die dagen commandant van een batterij luchtafweergeschut te Weesperkarspel.

Wij kregen in Putte valse papieren en werden, toen het donker werd door oom Job en tante Betty over de grens Nederland-België gebracht. Vandaar naar Antwerpen. Wij kregen daar onderdak voor de nacht. De volgende dag per trein naar Nancy, waar we sliepen in een bordeel.

Van Nancy naar Montbéliard, passeerden de grens Frankrijk-Zwitserland en slaakten een zucht van verlichting; we hadden het gehaald!

De Zwitserse grenswachten namen ons mee naar de gevangenis te Porrentruy. Per trein gingen we vandaar naar Bern - Genève. Pas vele maanden later konden we weer verder: Annecy - Lyon - Montpellier - Toulouse - Andorra. Van

Andorra te voet over de Pyreneeën. De tocht door de bergen was zwaar en gevaarlijk, Duitsers waren waakzaam (ook hier), sommige bergpaadjes moesten op handen en voeten genomen worden. Toen naar Barcelona.

Men (lees: Generaal van Tricht) vond het risico te groot. We wisten te veel! De familie Hertzberger bleef in Spanje (Madrid). Eddy kon zich daar – in opdracht – nuttiger maken door het screenen van Engelandvaarders op doorreis en het contact met Nederlandse pechvogels in gevangenissen. Ook pasten ze op de meute, die tandenknarsend zat te wachten op doorreis naar Engeland.

Veel valt er nog te vertellen, doch ik moet me beperken. Ik wil dit "in memoriam" besluiten met een karakterschets van Eddy: hij was sportief, o.a. autoracen, boksen, wintersport. Hij was dapper; tante Betty van Niftrik prees zijn moed om als Joods Kapitein dwars door bezet gebied via Frankrijk en Zwitserland naar Spanje te gaan. Hij was aimabel, bescheiden, prettig en een trouwe kameraad, kortom: een fijne vent. Onze gedachten gaan uit naar Lore en de kinderen en kleinkinderen. Wij achterblijvers zijn dankbaar hem gekend te hebben.

Hij ruste in Vrede.

Onder grote belangstelling vond op 21 mei 1993 in de aula van Westerveld een herdenkingsbijeenkomst plaats ten bewijze van de laatste eer aan de overledene.

Het woord werd o.m. gevoerd door de zoon en een neef van Eddy, alsmede door zakenvrienden, oud-militairen en iemand uit het verzet.

De toespraken werden op sublieme wijze afgewisseld door vioolspel van Theo Olof, wat mede bijdroeg tot het sfeervolle en waardige karakter van de plechtigheid.

Onder de aanwezigen bevonden zich twee Engelandvaarders.

Klaver

Na de bijzonder geslaagde jaarreünie te Volkel in 1992, waaraan wij zulke goede herinneringen hebben, o.m. door de ons door de Commandant Vliegbasis geboden spectaculaire evenementen als een F-16 demonstratie en vluchten met 2 Fokker Friendships boven de Deltawerken, zijn wij zeer verheugd dat wij dit jaar weer de gast mogen zijn van de Koninklijke Luchtmacht, ditmaal op de bakermat van de militaire luchtvaart, Soesterberg, **op woensdag 22 september 1993.**

De Engelandvaarders die de reünie aldaar in 1982 hebben meegemaakt, zullen zich de voortreffelijke ontvangst en lunch in de Officiers Mess van het Casino, gelegen Kampweg 1 te Soesterberg zeker nog herinneren, zowel het bezoek daarna aan de Vliegbasis als aan het vermaarde Militaire Luchtvaart Museum.

Ook nu kunnen wij dankzij onze gastheer, de Commandant Vliegbasis Soesterberg, Kolonel-Vlieger H.R. Buffaert, – die op ons verzoek reageerde met de woorden: "Wij zullen u graag ontvangen. De Engelandvaarders zijn een stuk van ons voortbestaan" – over dezelfde faciliteiten beschikken en daarna een bezoek brengen aan het inmiddels sterk uitgebreide Militaire Luchtvaart Museum van 6000 m², alwaar een dertigtal historische vliegtuigen wordt tentoongesteld en de geschiedenis van de militaire luchtvaart in Nederland en het vml. Nederlands-Indië wordt weergegeven. Daaraan hebben ook vele Engelandvaarders bijgedragen. Hun foto's in het museum getuigen hiervan!

Onze Beschermheer, Z.K.H. Prins Bernhard, die verleden jaar helaas om gezondheidsredenen op het laatste moment verstek moest laten gaan, hoopt dit jaar weer wel aanwezig te kunnen zijn, wat wij ook van ganser harte hopen.

Het programma luidt als volgt:

11.00 uur	Aankomst en registratie van de deelnemers en ontvangst met koffie en cake in het Casino;
11.30 uur	Bar geopend voor aperitief (eigen rekening);
12.30 uur	Aankomst van Z.K.H. Prins Bernhard;
13.15 uur	Uitgebreide Nasi Goreng maaltijd, met naar keuze bier of frisdrank, in de grote eetzaal in hetzelfde gebouw; Groepsfoto (tijdstip nog nader te bepalen);
15.00 uur	Vertrek bussen voor bezichtiging Militaire Luchtvaart Museum. De conservator van het museum verzorgt de rondleidingen in de twee tentoonstellingshallen;

16.30 uur Voortzetting reünie in de Officiers Bar met mogelijkheid tot naborrelen tot 17.30 uur;
17.30-18.00 uur Vertrek bussen naar station Amersfoort.

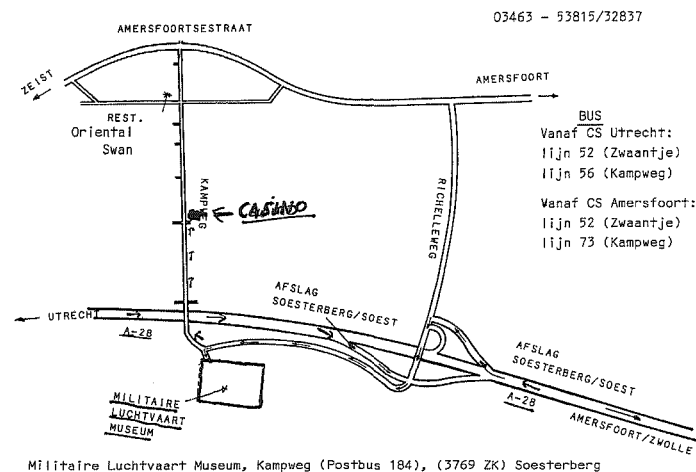
Voor reünisten die per trein komen, heeft de Vliegbasis Soesterberg, als service voor de Engelandvaarders, een bus van de Koninklijke Luchtmacht gereed staan aan de rechtervoorkant van het Station Amersfoort, (**busperron 170**) vanaf 10.30 uur tot 10.50 uur, die hen naar het Casino vervoert.

Treinreizigers kunnen de volgende treinen nemen naar Amersfoort:

Amsterdam CS	spoor 11 b	vertrek 10.02 uur;
Eindhoven	spoor 5	vertrek 09.27 uur;
Groningen	spoor 3b	vertrek 08.48 uur;
Den Haag CS	spoor 5	vertrek 09.34 uur - overstappen in
Utrecht	spoor 5a	vertrek 10.28 uur.

Engelandvaarders die per eigen vervoer komen, dienen via de A28 (snelweg) te rijden (Utrecht-Amersfoort of vice versa). Tussen Amersfoort en Utrecht moet men de afslag Soesterberg-Soest nemen.

Men volg de borden "Militaire Luchtvaart Museum" tot aan de kruising **Kampweg**, alwaar men rechtsaf, over de A28, moet slaan naar het **Casino**, Kampweg 1, het laatste grote gebouw aan de rechterkant (zie plattegrond).

Opgave tot deelname dient vóór woensdag 15 september aanwezig te zijn **door overmaking** van het deelnemersbedrag van f 30,- per persoon. De in Nederland of België woonachtige Engelandvaarders kunnen hiervoor gebruikmaken van het bijgevoegd acceptgiro-biljet. Zij die hiervan geen gebruik maken kunnen hun deelnamekosten overmaken op Postbank-rekening 35.95.00 of bankrekening 54.55.46.826 met vermelding "Deelname reünie 1993".

De verderweg wonende Engelandvaarders kunnen het verschuldigde bedrag cash in een enveloppe verzenden. Cash kan in Nederlandse valuta of valuta van het land van domicilie. Bij gebruikmaking van cheques 10% eraan toevoegen wegens door de penningmeester te betalen bankkosten. Bovenstaande cash te verzenden aan de penningmeester.

Gezien de grote opkomst Volkel verleden jaar op het verafgelegen, hopen wij dit jaar op het gemakkelijk te bereiken, centraal gesitueerde Soesterberg, op een nog grotere geslaagde reünie van Engelandvaarders, coming from all parts of the world!

De Evenementencommissie

DELFT - 31 AUGUSTUS 1993

De verjaardag van wijlen H.M. Koningin Wilhelmina gedenken wij telkenjare door het aanbrengen van een bloemstuk bij de crypte in de Nieuwe Kerk te Delft. Zo óók dit jaar. Op die datum verzamelen wij vanaf 13.30 uur vóór de ingang van de Nieuwe Kerk, waarna om 14.00 uur wij rond het portret van Koningin Wilhelmina enige ogenblikken in stilte gedenken wat Zij voor ons Engelandvaarders in 1940-1945 heeft betekend.

Wij gedenken dan de Moeder der Engelandvaarders.

Voor nadere informatie over deze korte plechtigheid: Jacob de Mos, Marjorystraat 25, 3151 SK Hoek van Holland, tel. (01747) 8 21 83.

De mei-dagen liggen weer achter ons.

Wij herdachten de slachtoffers van het oorlogsgeweld, wij vierden de bevrijding.

De Herdenking in Amsterdam, in de Nieuwe Kerk en bij het Nationaal Monument op de Dam op 4 mei, was dit jaar anders. Dit maal geen verkapte protestdemonstratie tegen wat er **nu** gebeurt in ons land en in de wereld, maar een waardig herdenken zoals het hoort. Ook de Burgemeester van Amsterdam hield zich daaraan. Zijn toespraak op de Dam was dit keer een door een ieder gewaardeerd herdenken; zijn woorden waren goed gekozen, zonder franje. Deze keuze door hem gemaakt verdient alle lof. Ook de woorden van Maarten Schakel, vermaard ex-parlementariër, in de Nieuwe Kerk met als onderwerp – het maken van keuzes –, thema van het Nationaal Comité 4 en 5 mei, maakten op iedereen grote indruk.

De op 4 mei gehouden herdenkingen op de Ere-Begraafplaats in Loenen en bij het Monument ter nagedachtenis aan de Slachtoffers van het Englandspiel en van de Inlichtingendiensten, aan de Hogeweg in Den Haag, waren wederom indrukwekkend in al hun eenvoud.

Zo ook de jaarlijkse terugkerende stijlvolle herdenking op de Ere-begraafplaats in Mill Hill (UK) in aanwezigheid van onze Ambassadeur Hoekman.

Ons Genootschap was bij al deze herdenkingen aanwezig en bloemstukken vertolken onze gevoelens.

Op 5 mei was Wageningen weer het toneel van de Herdenking en Viering van ons bevrijding. Het grote défilé, dat zoals gebruikelijk werd afgenomen door Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden met aan zijn zijde Mr. Pieter van Vollenhoven, ontlokten aan de zeer vele belangstellenden een hartelijk applaus.

De deelname aan dit défilé van enkele groepen oorlogsveteranen van de geallieerden, met name van de Coastal Forces uit Engeland (bemanningsleden van MTB's en MGB's), ontving grote waardering niet alleen van het publiek, maar ook van de Prins, die zich in de Junushof enige tijd onderhield met deze Marinemensen die waren ingedeeld bij het Marinedetachment van Jacob de Mos.

En dan het "feest" in het Haagse Congresgebouw.

Bevrijdingsfeest werd het genoemd, met als thema: het maken van keuzes. H.M. Koningin Beatrix en Z.K.H. Prins Claus waren daarbij aanwezig.

Wij hadden te doen met Mies Bouwman, de presentatrice van deze avond. Zij wist zich nauwelijks raad met het te presenteren "materiaal". Was dit nou een **feest**?

Het enige feestelijke van de hele avond was het binnentrekken van een gewel-

dig muziekkorps uit Leiden, dat, heel even maar, een feestelijke stemming wist te ontlokken aan de aanwezigen. Voor de rest was de avond bloedserius vanwege het opgedrongen thema. Een feest, niet om te lachen of zelfs maar te glimlachen, maar meer om te huilen. Geen tranen van blijdschap of ontroering!

Laten wij dit "feessie" maar gauw vergeten!

Is het Nationaal Comité 4 en 5 mei wel op de goede weg om de 4 en 5 mei gebeurtenissen te voorzien van "themata"?

Dwalen wij niet te ver af van datgene wat ons op die dagen **werkelijk** moet bezighouden? Moeten wij deze dagen niet voorbehouden aan het werkelijke **herdenken** van hetgeen ons overkomen is in 1940-1945, in plaats van deze dagen te gaan gebruiken voor demonstratief protest tegen gebeurtenissen uit het recente verleden of tegen wat ons eventueel te wachten zou staan in het heden en in de toekomst? Laat men hiervoor een andere datum kiezen. Een Nationale Dag van solidariteit en bezinning op hetgeen ons land en de wereld **nu** beroert? Bezinning op de toekomst en wat **wij** daaraan kunnen doen, zonder op 4 en 5 mei ooit te vergeten welke offers velen onzer en ons voorgelacht brachten om ons nu in VRIJHEID te kunnen laten leven?

Het is dáárvoor dat het Nationaal Comité 4 en 5 mei is opgericht. Laat dat zo blijven!

FMB

VIERING BEVRIJDING WAGENINGEN - DÉFILÉ

Het jaarlijks défilé van oud-verzetssrijders, militaire veteranen en parate troepen op 5 mei in Wageningen, dat ook dit jaar werd afgenomen door Z.K.H. Prins Bernhard, vormde het hoogtepunt van het feestelijke bevrijdingsprogramma van de stad.

In de ochtend van 5 mei spoedden défilanten, begeleiders, genodigden en belangstellenden uit alle delen van Nederland zich naar Wageningen. Dat er op die dag vele duizenden belangstellenden en feestvierders van buiten de stad waren, ondervond ook een oud-verzetssrijder, die de weg naar de Junushof aan 4 voorbijgangers moest vragen.

De Junushof vulde zich snel met honderden gedecoreerde défilanten, waarvan

de meesten elkaar maar enkele keren per jaar zien. Het mooie weer nodigde velen uit in groepjes op het terras en op het balkon te gaan zitten. Zij werden in de toneelzaal verwelkomd door de burgemeester van Wageningen, M.J.E.M. Jager, die bevestigde dat het traditionele bevrijdingsfeest, ondanks de kosten, zeker gedurende zijn ambtsperiode zal worden gehandhaafd. Van de Paradecommandant, Generaal Majoor T. Meines, ontvingen de défilanten in voor een ieder duidelijk te begrijpen bewoordingen de laatste instructies.

Er waren dit jaar 27 detachementen met totaal meer dan 750 défilanten. Twaalf Engelandvaarders (waarvan de meesten elk jaar aanwezig zijn), waren ondergebracht in het detachement Samenwerkend Verzet, aangevoerd door detachementscommandant Jan Bakker met zijn persoonlijke paradebas. Bovendien liepen er nog Engelandvaarders mee in andere detachementen, w.o. die van de MTB/MGB Koninklijke Marine, aangevoerd door Jacob de Mos en die van de Vereniging van Oud-strijders Brigade "Prinses Irene". Onder de défilanten bevonden zich voor het eerst dit jaar de overlevende Engelse veteranen van de onfortuinlijke MTB 666, bekend als "The Sixes", die in juli 1944 voor de kust van IJmuiden in brand werd geschoten.

Bij het verlaten van de Junushof en onderweg naar de Bergkerk, stonden reeds vele enthousiaste toeschouwers langs de straten van de feestelijk versierde stad. Deze aanblik was een groot verschil met 38 jaar geleden, toen Canadese militairen arriveerden in de zwaar getroffen stad, die de bevolking op 1 oktober 1944 binnen 6 uur had moeten verlaten op bevel van de bezettingsautoriteiten. Zoals bekend koos de bevelhebber van het Canadese Legerkorps, Luitenant-Generaal Ch. Foulkes, hotel "De Wereld" voor onderhandelingen op 5 mei 1945 met de General-Oberst J. Blaskowitz voor de overgave van alle Duitse troepen in bezet Nederland. De ondertekening van de capitulatie door de Duitse bezetter vond plaats op 6 mei 1945 in de Aula van de Landbouwhogeschool. Wageningen werd aldus als "Stad der Bevrijding" op de kaart gezet en het Nationaal Bevrijdingsmonument van de beeldhouwer H. Richters, onmiskenbaar een man voorstellend, bevindt zich dan ook terecht in Wageningen. Na de onthulling van het monument in september 1951 zou een aantal ouders hun kinderen een weg naar school hebben voorgeschreven, die niet langs het "naakt" leidde.

In de Bergkerk verzorgde het koor en orkest van het Wagenings Lyceum dit jaar een prachtige muzikale begeleiding van de Herdenkingsbijeenkomst Capitulaties 1945 met o.m. de Messa da Requiem van G. Sgambati (1841-1914). Na het vlagprotocol van meer dan 35 vlaggen, vaandels en banieren, waarvan die van ons Genootschap het meest opviel, volgde het welkomstwoord van Drs. G.H.J.M. Peijnenburg, voorzitter van het Nationaal

Comité Herdenking Capitulaties 1945 Wageningen. In zijn toespraak vroeg Drs. Y.P.W. van der Werff, voorzitter van de Vaste Commissie van Defensie van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, zich af of de Nederlandse burger nog wel de grondrechten kent, die hun ouders en voorouders op de Duitse bezetter hadden bevochten en benadrukte de Grondwet als fundament van de democratie.

Na de bijeenkomst in de Bergkerk legde Z.K.H. Prins Bernhard, vergezeld door o.m. Mr. Pieter van Vollenhoven en de Minister van Defensie R. ter Beek, een krans bij het Nationale Bevrijdingsmonument om daarna het défilé af te nemen.

Voorafgegaan door het Fanfare Korps der Genie défileerden de detachementen geallieerden, oud-verzetssrijders en militaire veteranen in een voor hun leeftijd nog opmerkelijk goed marstempo. De aanwezigheid van de detachementen parate troepen gaf de verbondenheid weer van de huidige krijgsmacht met veteranen en oud-strijders. Duizenden langs de route opgestelde toeschouwers, zowel jong als oud, applaudisseerden zoals elk jaar hartverwarmend voor de voorbijtrekkende défilanten. Na de receptie in de aula voor genodigden begaf Z.K.H. Prins Bernhard zich naar de Junushof, waar hij geruime tijd verbleef onder de oud-verzetssrijders en militaire veteranen.

Iedereen was het over de goede organisatie van de dag eens en met een volstaan gevoel werd afscheid genomen met een "volgend jaar weer present".

Charles H. Bartelings

Foto Rob Meeder

DAG V/H VERZET 1993

GENERAAL

WINKELMANKAZERNE

NUNSPEET

DRENTS FEEST PROGRAMMA

DINSDAG 31 AUGUSTUS

TOESPRAAK

wordt gehouden door oud-verzetsman
Drs. E.J. Eijssink, voormalig burge-
meester van Meppel en Zeist

OPTREDEN

door Drentse folkloristische dans-
groep.
Verder is uitgenodigd het Drentse
Jeugdorkest.
Demonstraties door typische Drentse
oude beroepen, zoals klompenmaken,
spinnen etc.,

INCLUSIEF

Koffie met Drentse taart en natuur-
lijk de bekende Indische maaltijd
+ drankje en Apéritief.

Een Drentse verrassing voor iedereen

VEEL INFORMATIESTANDS

AANVANG: 10.30 precies

FEESTTENT!

AANMELDEN : Zo spoedig mogelijk door overmaken
van f. 25.-- op giro 5166870 of
Bank 914130307 t.n.v. "Comité Dag
van het Verzet" Elburg.
Toegangskaarten worden half augustus
toegezonden.

Op donderdag 29 april 1993 werd in Almere door Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden het "Bos der Onverzettelijken" opengesteld.

Hieraan voorafgaande werd in het stadhuis van Almere door de Stichting Samenwerkend Verzet 1941-1945 het bos aan de gemeente Almere overgedragen.

Bij afwezigheid van voorzitter Molthoff werden namens S.S.V. 1940-1945 de honneurs waargenomen door Rudi Hemmes, de vice-voorzitter.

In de raadszaal van het stadhuis werd door schenker en beheerder van het bos een convenant plechtig ondertekend. In dit convenant neemt de gemeente Almere de plicht op zich voor het onderhoud en de in standhouding van het "Bos der Onverzettelijken" zorg te dragen.

Na deze korte plechtigheid, waarbij vice-voorzitter Hemmes enige toepasselijke woorden sprak, begaf het gezelschap zich met autobussen naar de plek waar de ingebruikneming zich zou afspelen. Het muziekkorps van de Cavalerie omlijstte de plechtigheid. In stralend weer deed een straffe wind de vele vlaggen rond het terrein strak klapperen. Ook hier hield Hemmes een toespraak, zo ook de waarnemend burgemeester van Almere.

De namen van de paden in het bos hebben allen betrekking op de veelvuldige facetten van het verzet. De namen worden vermeld op z.g. "paddestoelen", zoals die ook worden gebruikt langs de wandelroutes van de ANWB.

Vertegenwoordigers van organisaties waarop de namen van de paden betrekking hebben, vergezeld van schoolkinderen uit Almere, onthulden tegelijkertijd de over het bos verspreide paddestoelen, terwijl het muziekkorps het Wilhelmus ten gehore bracht.

Het hijsen van de laatste vlag, als symbool van de openstelling, door Z.K.H. Prins Bernhard, besloot deze bijeenkomst, die door vele honderden belangstellenden, leden van het Voormalig Verzet en Vervolgden, schoolkinderen en inwoners van Almere werd bijgewoond.

Het "Bos der Onverzettelijken" is het laatste **nationale** monument dat tot stand is gekomen. Het aantal geplante bomen in het bos is gelijk aan het aantal in de periode '40-'45 gefusilleerde verzetsmensen, en dat waren er velen.

FMB

Foto's J. Buyser

Dit keer een onderwerp dat mij zeer dierbaar is.

Het is één van de vele waarden, die verloren dreigen te gaan.

Het lied, dat soms als laatste protest vóór het vuurpeleton werd gezongen, gestameld, leeft niet meer zo in de harten van de Nederlanders. Hiervan werd ik me pijnlijk bewust toen ik voor een plechtige gelegenheid in extenso het "Wilhelmus" nodig had. De liederenbundel, welke ik eens in mijn bezit had met vaderlandse liederen, werd uitgeleend en niet terug ontvangen.

Mijn telefonade in ons dorp leerde mij dat niemand mij kon helpen.

Geen nood, dan de openbare bibliotheek. Ze hadden het niet! Er werd niet naar gevraagd. Via de computer werd uit de bibliotheek van Amersfoort een boekje geleend; eind goed, al goed.

Weet u nog hoe wij vroeger op school vaderlandse liederen leerden en zongen? Iedereen kende ze.

Met de auto op vakantie gaande werden aan onze kinderen de liederen geleerd. Onderweg leerden ze spelenderwijs de liederen, die op school niet meer geleerd werden.

Vragen we ons af wat de oorzaak van het gegroeide gebrek aan kennis van vaderlandse tradities is, dan kunnen we ons alleen maar verwonderen. Goede voorbeelden zijn er genoeg. Wij kunnen vaak genoeg zien hoe onze Vorstin meezingt. Het is ook "Haar" Wilhelmus. Het Wilhelmus, dat ons tijdens de oorlog op de been hield; dat we, als het door "Radio Oranje" werd gespeeld, staande aanhoorden, met een brok in de keel. Immers, het Wilhelmus, ons volkslied, vormt samen met ons Huis van Oranje, en onze Nederlandse vlag, het symbool van onze Vrijheid, die Vrijheid, waarvoor zóvele het hoogste offer brachten!

Generen we ons voor de tekst? Marnix van St. Aldegonde, burgemeester van Antwerpen, dichtte het in een moeilijke tijd vol strijd. Zijn lied was een protestzang, het zong van "schapen in grote nood".

Wanneer we de geschiedenis in al haar aspecten niet kennen, kunnen we beter niet oordelen. Dat deze, uit hun verband gehaalde teksten de tere kinderziel-tjes zouden kunnen beschadigen, neme men met een korrel zout. Gezien de T.V.-programma's heden ten dage valt dat wel mee.

Al met al zou een beetje vaderlandsliefde ons niet misstaan! Wij moeten ons erfgoed overdragen aan hen, die na ons komen, ook al was het alleen al in dankbare herinnering aan hen, die het hoogste offer brachten.

Klaver

Onze **voorjaarsbijeenkomst**, gehouden op 25 maart jl., had een bijzonder verloop. De 37 deelnemers zullen dit zeker niet gauw vergeten.

Als gevolg van een stroomstoring – een bulldozer had de toevoerkabel naar het motel stukgetrokken – was alle kookapparatuur buiten werking gesteld, dus geen koffie of warme hapjes. Wij konden van alles krijgen, als het maar koud was.

Toch was de stemming uitstekend, zoals altijd. Wij komen uiteindelijk bij elkaar voor de gezelligheid en om bij te praten.

Intussen had de manager van het motel met zijn collega van een nabij gelegen wegrestaurant geregeld dat wij daar de warme lunch konden gebruiken.

Dus allemaal in de auto's naar het wegrestaurant waar de manager ons verwelkomde met een gratis drankje en Sam Timmers Verhoeven eindelijk de gelegenheid kreeg de aanwezigen welkom te heten en een en ander te vertellen over afwezige vrienden. Wij hopen dat wij velen van hen op onze najaarsbijeenkomst weer mogen begroeten. Ook hier geldt: hoe meer weerzien des te meer vreugd.

Het was al laat in de middag toen de laatste gasten huiswaarts keerden.

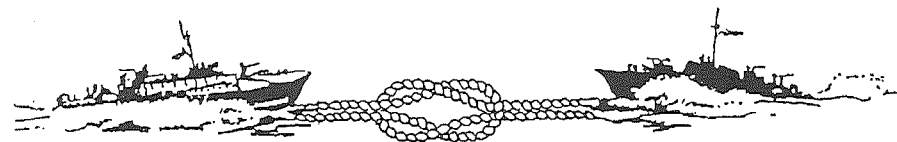
Onze **najaarsbijeenkomst** is vastgesteld op **donderdag 28 oktober 1993** in **Motel Gilze Rijen**.

Aanvang 11.00 uur, lunch om 13.00 uur, einde 15.00 uur. Opgave voor deelname gaarne tijdig aan een van de ondergenoemden:

Toine Lazeroms (04132) 6 48 84

Bram Grisnigt (01646) 1 34 15

Cor van Remmen (01650) 3 64 88

MTB

MGB

OPROEP

Op 26 september 1944 vielen de laatste zware granaten op Dover die door het zware kustgeschut van de Duitsers vanaf de Franse kust werden afgevuurd.

Ter herdenking dat het 50 jaar geleden is dat dit plaatsvond zal er op 26 september 1994 een monument worden onthuld.

Na de onthulling van het monument zal er een grote Parade worden gehouden van 8000 veteranen, die allen in en rond Dover gediend hebben, aangevuld met 2000 militairen.

Naar aanleiding van deze unieke gebeurtenis zullen de veteranen, waar onder de Nederlandse bemanningen van de Motor Torpedo Boten en Motor Gun Boten die Dover en Ramsgate als basis hadden, nu na vijftig jaar "THE FRONTLINE BRITAIN MEDAL" ontvangen.

De M.T.B. en/of M.G.B. veteranen die hiervan nog niet op de hoogte waren worden verzocht zo spoedig mogelijk te reageren en contact op te nemen met Jacob de Mos van de M.T.B. - M.G.B. vereniging.

Het is mij bekend dat er onder de Engelandvaarders ook mensen zijn, die op bovengenoemde boten hebben gevaren, in Dover en Ramsgate.

Zij die het aanvraagformulier nog niet geretourneerd hebben, of nog niet hebben ontvangen, worden verzocht dit zo spoedig mogelijk te doen, of nogmaals aan te vragen.

Reakties en aanvraagformulieren te zenden aan:

Veteranen Vereniging M.T.B. - M.G.B.

J. de Mos (Neef)

Marjorystraat 25

3151 JK Hoek van Holland

Tel. (01747) 8 21 83

Onze welbekende mede-Engelandvaarder Jan Beelaerts van Blokland vraagt ons zijn onderstaande verzoek in de SCHAKEL op te nemen. Aan dit verzoek geven wij gaarne gevolg.

Een monument voor Veldmaarschalk Viscount Alanbrooke.

Van Generaal Sir Edward Burgess kreeg ik een vraag om steun voor oprichting van een monument voor Veldmaarschalk Viscount Alanbrooke. Alanbrooke was de wijze man en naaste berader van Churchill die daarmee enorm heeft bijgedragen tot het goede verloop van de oorlog en onze bevrijding.

De ideeën van Churchill moesten in werkelijkheid worden omgezet evenals de zijne. Een moeilijk en niet altijd dankbaar werk.

Alanbrooke was daarbij een zeer bescheiden man en naast het militaire ook een natuurliefhebber.

Hij redde de BEF in 1940 uit Frankrijk.

Voor een inspectie bezocht hij onze Brigade in Wolverhampton. Ik heb daar nog een foto van.

Churchill en Montgomery hebben hun monumenten, maar Alanbrooke nog niet hoewel hij ergens belangrijker is geweest dan Monty.

Het geld moet wel met cheques worden overgemaakt, anders kost overmaking te veel geld. In geval geen cheques voorradig kan het geld op mijn giro 915697 worden gestort.

Hun penningmeester is:

The Alanbrooke Memorial Statue Appeal Fund, P.O. Box 438, Cambridge CB2 2BZ.

Met vriendelijke groet,

J.J.G. Beelaerts van Blokland

MAJOR GENERAL JOHN FROST

Het leek mij terecht, dat wij een enkel woord wijden aan deze aardige en dappere man.

Wij destijds naar Engeland. Hij naar Holland, Market Garden, september 1944.

Zoals u waarschijnlijk weet, had Frost grote reserves, hij meende dat Rotterdam moest worden genomen. Wij kennen het boek "A bridge too far".

In een **obituary in The Independent** stond de volgende m.i. bondige en goede omschrijving van hem. "John Frost was a quiet, unassuming but fundamental positive character, whose qualities were appreciated by Assyrians, Kurds, Scottish infantrymen, parachutists, enemy troops, generals and civilians".

Een enkel woord over ons contact met hem. Ik belde hem in 1983 op in verband met de E.V.-reünie gepland voor 1984. Hij nodigde mij de volgende dag bij hem thuis uit. Na één gin-tonic, die smaakte alsof er niet één flesje tonic in huis was, was de sociale horizon zodanig vernauwd, dat wij beiden vonden, dat wij beiden gelijk hadden. Maj. Gen. Frost en Mrs. Frost waren onze gewaardeerde gasten aan een lunch in Chartwell. Toen ik hem vorig jaar opbelde i.v.m. de geplande tweede reünie in 1993 zei hij onmiddellijk: Ja, met voorbehoud van gezondheid. Hij zei letterlijk: "I am looking forward to meet the boys again". Dichterbij de inmiddels vastgestelde datum deelde hij mij mede: "Sorry, I have cancer and I cannot do it even not as your quest only".

Het bestuur schreef hem een brief waarin grote spijt werd betuigd, dat er geen tweede ontmoeting mogelijk was.

De begrafenis vond plaats 26 mei in zeer besloten kring. Ik heb vernomen dat als goede huisvriend van de familie Frost de burgemeester van Arnhem daarbij aanwezig is geweest.

Op een later tijdstip zal een memorial service worden gehouden. Namens u allen zond ik een condolérance aan Mrs. Frost.

Frans Jacobs

Zij gingen per bus naar Stockholm; wij werden geconfronteerd met de piloten van een R.A.F.-Whitley-torpedo bomber en voorzien van parachutes, om te worden ingeladen in de kist, die verweg op het vliegveld stond geparkeerd. Na drie uur wachten, moesten we eruit, en terug naar "af", want de weersomstandigheden waren te gunstig voor Duitse jagers in Noorwegen, om ons te onderscheppen, daar deze vliegtuigen een laag plafond hadden en geen zuurstof voor de passagiers, zoals wij, die in het torpedoruim plaats hadden gevonden. Zo kwamen we de volgende avond weer met dezelfde routine in dezelfde kist en toen bereikten we, na 3 uren vliegen het vliegbasis-station van onze eigen Hollandse jongens, die onderdeel uitmaakten van Coastal-Command der R.A.F. in Schotland, Levehars-airfield.

We werden op de "Flying Scotsman"-trein naar Londen gezet, onder begeleiding van een Scotland Yard-man, die allang blij was, dat ik mij onderhield met de Luftwaffe-piloot, om te zorgen, dat hij geen kans zou krijgen om eventueel te ontsnappen. Aldus kwamen we 's avonds aan in Londen, waar we als "potentieel"-gevaarlijke personen voor de Britse natie, werden overgebracht naar de "Royal Victoria Patriotic School" in Wandsworth bij Londen, om daar te bewijzen, in de eerste plaats, dat we waren, die we beweerden te zijn en in de belangrijkste plaats: om alle geheimen en nieuwtjes omtrent de Duitse oorlogvoering te openbaren aan de Engelse Veiligheidsdienst, alsmede alle verzetspogingen, ons bekend, te relateren.

Alles werd gecontroleerd op correctheid en zo kon ik, behalve vele mededelingen omtrent de Duitse verdediging in Nederland, mijn van Gen. Christiansen ontfutselde paperassen tonen, van welke ik uiteindelijk fotocopies terugkreeg, die ik nog in bezit heb. Tevens kon ik melding maken van de bouw van een nieuwe haven bij Rendsburg aan het Kielerkanaal, gegraven in de winter van 1941/42, die ik op mijn laatste reis had waargenomen en waarbij ik ontdekte, dat grote pijpen met flenzen en kranen uitmondten in het Kielerkanaal aan een laadsteiger. Van een kanaalloods hoorde ik bij navraag, tijdens de wacht op de brug, dat het een laadplaats voor dieselolie voor onderzeeboten moest zijn, een toentertijd al zeer schaarse brandstof, die kennelijk aan onder water liggende U-boten moest worden overgepompt, om niet vanuit de lucht zichtbaar te zijn voor R.A.F.-aanvallen. Nou, dat was natuurlijk koren op de molen voor die jongens en zo kon het gebeuren, dat ik 3 dagen na die bewering een luchtfoto kreeg voorgelegd met dit gegeven duidelijk te onderkennen. Schets mijn verbazing, dat 2 weken na mijn ontslag uit deze ondervragings-gevangenis, de kranten melding maakten van de volledige vernietiging van deze installatie, die ik toevallig onder ogen kreeg. Een andere, merkwaardige, ontdekking deed ik bij terugkomst in Bussum op 20

mei 1945, toen ik zag en hoorde, hoe het Hotel "Bosch van Bredius" in vlammen was opgegaan, alsmede de nachtclub "Ciro's", na een bombardement door de R.A.F. tijdens een nachtelijk feest van de Gen. der Flieger Christiansen, toen men vermoedde, dat Hermann Göring aanwezig was, hetgeen niet het geval bleek te zijn. Evenwel, mijn aanwijzingen, om mijn ouderlijk huis te sparen waren wel opgevolgd, alhoewel het Hotel "Jan Tabak" en de begraafplaats dichtbij toch wel beschadigd bleken te zijn. Ook daarbij was aan de hand van mijn schetsen en hun luchtfoto's duidelijk actie genomen en met zulk goed resultaat, zoals ik van mijn vroegere vrienden mocht vernemen, dat de Duitsers en hun gasten, op straat gevlucht, daar nog met machinegeweervuur vanuit de lucht waren achtervolgd. Ik durfde mijn familie maar nauwelijks te vertellen, welke rol ik daarbij moet hebben gespeeld.

Wel, mijn verdere belevenissen en loopbaan is voor de geïnteresseerden in Engelandvaarders-avonturen nauwelijks minder interessant. Ik wil echter volstaan met te vermelden, dat Koningin Wilhelmina uitermate meeleeft met Haar volk in bezet Nederland en ons, Engelandvaarders, het hemd van het lijf vroeg tijdens het bekende interview in de "Oranjestad", de Engelandvaarders-club in Londen. Ik kreeg mijn zin, die ik in Stockholm had geuit, om mijn Marine-carrière aan te vangen bij de M.T.B.-dienst, als zeemilicien, terwijl ik zee-officier had kunnen worden na een half jaar op "Enys House", het Engelse Kon. Instituut der Marine; maar ja, wie ging er nu, nadat de Dieppe-invasie al was geweest en de Invasie in Afrika en in Europa al werden voorbereid, nog eens weer naar school, terwijl mijn handen jeukten, om te laten zien, wat het de moeite waard maakte om al die moeite te doen om te vluchten uit bezet Nederland, hetgeen eigenlijk maar half begrepen werd door de Hollanders in Engeland, die zich niet konden voorstellen, hoe moeilijk het leven in Nederland onder de Duitse bezetter was geworden. In elke geval heb ik met grote voldoening 3 jaren gediend op Motortorpedo-boten onder Hollandse vlag, ben met 2 boten naar de Westerschelde gegaan om Zuid-Nederland te helpen bevrijden, nadat ik in Engeland was getrouwd en een gedeelte der Invasie had meegemaakt. Daarna heb ik een opleiding tot Mijnenveeg-officier gevolgd bij de Royal Navy en werd geplaatst te IJmuiden bij de Mijnenveegdienst, alweer ik beëdigd werd tot officier en na 7 jaren alle mijnenveegoperaties in Nederlandse wateren te hebben meegemaakt als Commandant van meerdere schepen, bij tropenkeuring, voor uitzending naar West-Indië, afgekeurd, waarna ik per 1 januari 1952 als overheids-ambtenaar een nieuwe loopbaan opbouwde, na een universitaire studie in Oceanografie te Leiden, en plaatsingen te Oegstgeest en Den Helder, en uiteindelijk te Den Haag, waar ik na 40 dienstjaren bij het Ministerie van Marine gepensioneerd

werd. Na thans gedurende 10 jaren van mijn pensioen genoten te hebben, moet ik wel onthullen, dat ik het niet minder druk heb dan ooit, met het nakomen van allerlei verplichtingen, die men in die levensfase denkt te moeten vervullen.

H.J. Bos

DE FLITSERS

De laatste SCHAKELS bevatten delen van "De Flits" dat met oubollig amateurisme door plm. 37 Engelandvaarders werd samengesteld gedurende hun tocht van Curaçao naar Engeland aan boord van het m.s. SALUTA een tocht die helaas in New York eindigde. Zij waren de enige passagiers die zich begin september in Willemstad op deze mini-tanker inscheepten.

Al spoedig werd duidelijk dat het schip niet alleen veel ouder en kleiner was dan de tien andere benzinetankers van het convooi, doch dat er ook aan het onderhoud een en ander mankeerde. Zij kon dan ook met moeite een snelheid van 8 knopen halen. Geen wonder: de van huis uit Duitse traantanker-walvisvaart was in 1914 door de Royal Navy buitgemaakt. De SALUTA was in 1942 òp, dood op!

De accommodatie was, zelfs voor deze reizigers, die toch wel wat gewend waren, zeer bekrompen en ouderwets. Ook het eten bewees duidelijk dat alle luxe als overbodig werd beschouwd.

Al deze omstandigheden verhoogde de saamhorigheid in de groep. Na enkele motorstoringen – gedurende dewelke het convooi rustig doorvoer, over de horizon verdween maar 's nachts de achterblijver opwachtte – een kort verblijf in een Cubaanse baai – waar meterslange haaien het zwemmen beletten – voeren de tankers – in dichte mist en netjes achter elkaar – de Hudson op. Op een steenworp van Manhattan meerde de doodvermoeide SALUTA af.

Kort tevoren, vlak vóór het Vrijheidsbeeld bereikt werd passeerde een gigantische vloot waarin opvallend veel troepentransportschepen. Het was eind september 1942. Enige weken later begrepen de mannen die toen op het dek van de SALUTA stonden, dat zij de voorbereidingen van de landingen in Noord-Afrika hadden gezien.

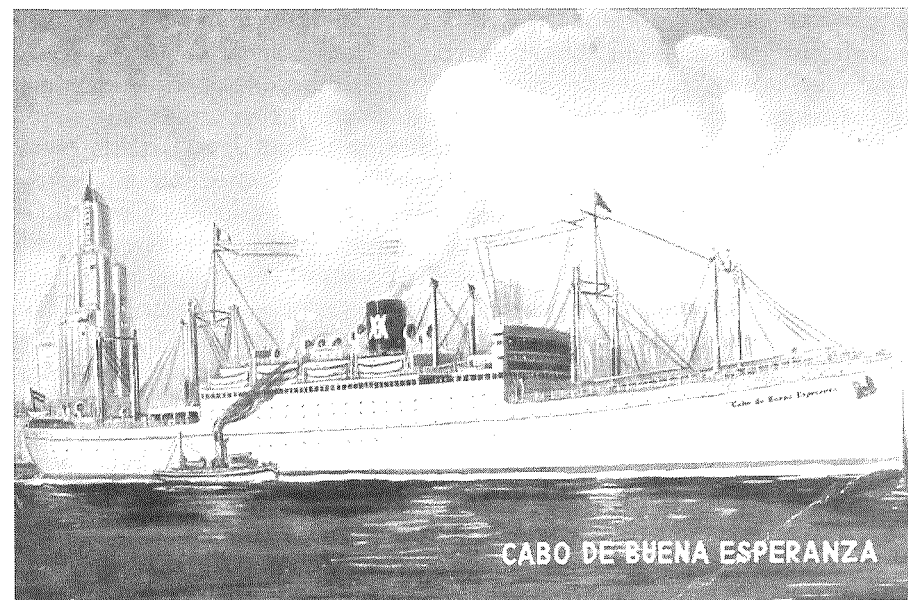
Er kwamen goed geklede officials aan boord waaronder Immigration Officers

die van allen een complete set vingerafdrukken namen, afgevaardigden van een damescomité die extra kleding meebrachten en de Nederlandse Consul met een volle aktentas, die snel zaken wilde doen. Allereerst deelde hij de groep Engelandvaarders mee dat de reis met de SALUTA definitief ten einde was en de tocht verder per trein naar Canada zou worden voortgezet. Behalve reisdocumenten bracht hij ook kaartjes voor Radio City New York mee.

Opmerkelijk was de opgewekte en positieve houding van alle officials. Allen werden met egards tegemoet getreden. Hoe anders was de behandeling bij aankomst op Curaçao geweest!!!

Juli 1942 - Bilbao

Er was een weg gevonden om de vele Nederlanders die in Zwitserland, Zuid-Frankrijk en Spanje waren gestrand met flinke aantallen naar gebieden te laten reizen vanwaar zij uiteindelijk naar Engeland of andere geallieerde bestemmingen konden worden vervoerd.

De Spaanse YBARRA-lijn voer met twee schepen, het m.s. CABO DE BUENA ESPERANZA en m.s. CABO DE HORNOS vanuit Barcelona en Bilbao naar Argentinië. Beide schepen konden passagiers en vracht vervoer-

ren. In juni 1942 vertrok de eerste groep gelukkigen uit Barcelona. Het tweede transport kon eind juli vanuit Bilbao aan de reis naar het uiteindelijk doel beginnen. De Nederlanders die in die maand comfortabel per trein naar de Baskische havenstad reisden, kwamen op verschillende dagen in groepen en groepjes vóór 20 juli aan. Homogeen kon de verzameling van ca. 45 Engelandvaarders niet genoemd worden. De gelukkigen die relatief weinig ontberingen hadden doorstaan, zoals zij die uit Zwitserland kwamen of de enkelingen die zo voortvarend waren geweest zich direkt bij de Gezantschap of Consulaat in Spanje te melden, keken vreemd op toen zij in contact kwamen met de ruige makkers die uit Franse en Spaanse kampen kwamen. Een echt buitenbeentje was de door Franco enkele malen ter dood veroordeelde Nederlandse overlevende van de Internationale Brigade, die plotseling was vrijgelaten.

De plaatselijke Consul kreeg het moeilijk toen hij dacht de "Sans Culottes" af te kunnen schepen met een voorschot/fooi waarvoor nauwelijks één paar sokken aangeschaft kon worden. Een delegatie van de berooiden, bestaande uit twee mannen met klinkende namen, bezochten de Nederlandse Vertegenwoordigers nogmaals om de zaakwaarnemer zeer beleefd te verzoeken de door hun ontvangen voorschot-ontvangstbewijzen mede te ondertekenen. Op het "waarom"? van de Consul werd hem te verstaan gegeven dat uitgebreid verslag over de ontvangst in Bilbao zou worden gedaan aan Hare Majesteit. De volgende dag ontving ieder het tienvoudige van het eerder uitgereikte bedrag. Zij, die in gevangenissen en kampen dag in dag uit het pak hadden gedragen waarin zij uit Nederland vertrokken waren, konden zich iets nieuws aanschaffen; de anderen hadden een zakcentje voor de reis.

Nog voor de inschepping bleek opeens dat er twee soorten Engelandvaarders waren: de "Heren", n.l. officieren, vaandrags e.d. en de "Rest". Dit onderscheid werd nog duidelijker waarneembaar toen na inschepping het contact tussen beide uitersten bijna geheel verbroken was. De CABO DE HORNOS had een flinke passagiersaccommodatie waarin de "Heren" waren ondergebracht. (Na de oorlog schreef een dezer in zijn gepubliceerde dagboek: "Blij eindelijk onder mensen van gelijke stand te verkeren." (Werkelijk grappig). De "Rest" vond hun slaappleats, samen met een flink aantal mannelijke Spaanse emigranten – die toen landverhuizers werden genoemd – in een bovenruim op het achterschip. Een ander bovenruim herbergde het vrouwelijke deel en de kinderen van de Spaanse gezinnen die, midden in de oorlog, naar Argentinië trokken. Temidden van de stapelbedden was plaats gemaakt voor eettafels. In de mannenafdeling was snel een sfeer die niemand geweld aandeed.

Op 28 juli 1942 vertrok het witte schip. De havens Vigo, Lisboa en Cadiz werden aangedaan om lading in te nemen vóór de oceaantocht zou beginnen. In Lissabon en Cadiz kon gepassagierd worden door de ruimbewoners waardoor ontvangst bij de Nederlandse Zaakgelastigde kon worden bijgewoond. Bij die gelegenheid bleek dat er in het passagiersgedeelte van CABO DE HORNOS nog drie Nederlandse echtparen meevoeren, die zich in Zuid-Amerika wilden vestigen.

Het was begrijpelijk dat de meerderheid van de jonge kerels, die vele maanden in kampen etc. hadden moeten doorbrengen, de bloemetjes wel eens buiten wilden zetten in de Portugese hoofdstad, waar vrijwel niets "op de bon" was. Ook leefde bij enkelen, die meenden hiertoe gerechtigd te zijn, de stille hoop dat er een modus zou worden gevonden om hen gebruik te laten maken van de KLM-dienst Lissabon-Bristol. Dit bleek helaas een misvatting. Slechts de gefingeerde appendicitis van Gijs de Jong bleek de sleutel voor een directe toegang tot Engeland.

In Cadiz werden in de nacht van 4 op 5 augustus de trossen losgeworpen en kon de reis naar de tropen beginnen. De geharde ruimbewoners – die wel wat gewend waren – kwamen snel in hun welbekende tijdverdrijvingsritme. Met kaarten, dekwandelen, gymnastiek, kletsen, zingen, zonnen, schrijven en tekenen werden vele lange uren gevuld. Enkele echte erudieten vonden het nodig om na het avondeten, zo tegen zonsondergang, Spaanse lessen te volgen bij de dochters van de emigranten. Het eten aan boord was niet bijzonder, maar omdat er genoeg was, verdwenen weldra de eetvisioenen. De afwezigheid van iets pittigers dan wijn werd opgelost door de voorzienigheid en de goede reukorganen der Engelandvaarders. De eerste de beste zeegang veroorzaakte in hun bovenruim een uiterst aangenaam after-dinner-bouquet. Een kort onderzoek naar herkomst van deze stimulerende geur voerde naar een luik onder een der bedden. Na het openbreken hiervan werd het leven rooskleuriger: het onderruim bleek gevuld met kisten COGNAC!

Pim de Bruyn Kops

wordt vervolgd

In het aprilnummer van het tijdschrift NFR/VVN Kontakt schreef mede-Engelandvaarder Herman Speyer een niet van humor ontbloot stukje dat wij onze lezers niet willen onthouden. (Met toestemming van de redactie van bovengemeld blad)

HERINNERINGEN VAN EEN ENGELANDVAARDER

*Ze hebben een Douglas in Engeland, de G-AGBB
Eens vliegt die vol met havermout terug over de Noordzee
Dan zeggen ze: Baas, daar heb je 'm weer als PH-ARB
Een Plesman kijkt die buizerd aan
En zegt: dat heb je goed gedaan
Je mag nog jaren mee!*

Dat was het laatste deel van een gedichtje dat de chef vliegdiens van de KLM in 1944 tijdens een feestlunch in Bristol voordroeg. De lunch werd gehouden ter gelegenheid van de duizendste ongewapende oorlogsvlucht tussen Groot-Brittannië en neutraal Portugal. Een feestelijke viering, ondanks de oorlog.

In die tijd had iedere KLM-vlieger namelijk zes dagen oorlogsdienst in Engeland of boven zee en één dag vrede in Lissabon. Hoe ze in Engeland waren gekomen? In het voorjaar 1940 hadden enkele KLM-machines uit verschillende richtingen Albion bereikt. Het lukte de Nederlandse regering de vliegers te verenigen in een groep, die de vererende opdracht kreeg om regelmatig Engeland te verbinden met het neutrale Portugal en later ook Gibraltar. In totaal zijn ruim 1600 vluchten uitgevoerd. Ik had persoonlijk het genoegen één van die vluchten mee te maken, namelijk van Lissabon naar Bristol. Merkwaardig was dat je toen op het Portugese vliegveld een KLM-machine naast een Duits toestel kon zien staan. Soms was dat Duitse toestel ook een KLM-kist, die de Duitsers hadden gestolen. Ja, de moffen mochten van de Portugese autoriteiten ook op Lissabon vliegen.

Oog in oog met een mof

Iets gek, wat ik zelf heb gezien, was dat een KLM-bemanning uit Londen op een caféterras in Lissabon een kopje koffie met echte slagroom zat te drinken, terwijl aan het tafeltje daarnaast een Duitse bemanning zich aan dezelfde lekkernij te goed zat te doen. Echte slagroom was noch in Duitsland noch in Engeland te krijgen.

Op 1 juni 1943 werd boven de Golf van Biskaje de G-ABB neergeschoten.

Daarbij kwamen gezagvoerder Tepas met zijn mannen en 13 passagiers om het leven. Onder de inzittenden bevond zich de bekende Engels filmacteur Leslie Howard. Het laatste bericht van Tepas aan de thuishaven Bristol was "worden achtervolgd ... beschoten".

Na de oorlog wandelde een KLM-gezagvoerder met zijn vrouw in de mooie tuin van het Casino van Estoril, even buiten Lissabon. Peinzend stond hij stil bij een perk bloeiende tulpen. "Als je nu bedenkt", zei hij, "dat in de oorlogsjaren in dit casino een Duitse piloot 100 escudo's op rood zette en ik hetzelfde bedrag op zwart. Toen kwam er een nul uit! Die mof en ik keken elkaar aan, bitter en tegelijkertijd met leedvermaak. Dat was overigens de enige keer dat ik in Lissabon een blik met een mof heb gewisseld."

"Nu", antwoordde zijn vrouw, "in elk geval hebben jullie Portugal aan mooie bloemen geholpen!"

Herman Speyer

OPROEP

Wie van onze lezers heeft gedurende en/of na de oorlog gekend, resp. contact gehad met de in 1955 in Australië overleden **Lodewijk Frederik Charls** (geboren 4 november 1924). Hij zou in september 1943 in Engeland zijn aangekomen in gezelschap van Eddy Faber. Degenen die hem gekend hebben worden verzocht om daarover (in de Engelse taal) contact op te nemen met zijn zoon John F. Charls, P.O. Box 3784, Manuka - Act 2603, Canberra - Australië. Hij zou graag wat meer over zijn vader, die overleed toen John 5 jaar oud was, willen weten.

FMB

ADRESSENBESTAND
Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 6 op de adressenlijst van 1 februari 1992.

Overleden:

W.M.S.K. van Aanholt	Doorn
Y.J. Beek	Den Haag
W.J. Hartland (1983)	Eindhoven
E. Hertzberger	Cadempino (Zwitserland)
J.B. de Langen	Den Haag
J.A. Schiff	Heemstede
P. Tazelaar	Hindeloopen
J.B. Ubbink	Vlissingen
C. Vervat	Rotterdam
A.M.J. Wijnen	Rotterdam

Toegetreden:

W. Kobus	Route #3-89	Hendersonville NC 28739 USA
B. Lans	P.O. Box 3464	Citrus Heights CA 95611 USA

Verhuisd - correcties:

L.G. Auping	Zuiderparkweg 42	5261 HC 's-Hertogenbosch
H. Bamberger	P.O. Box 13825	So-Lake Tahoe CAL 96151 USA
D. van Dam	Obrechtlaan 9	3723 KA Bilthoven
B.J. Evers	Belle Terre Blvd 143	Covington LA 70433 USA
C. Gutteling	Homewillow Close	The Grangeway London N21-2HJ GB
J.R. Hinderink	Pastoor Hendrikspark 13	1251 MB Laren
J.C. van Rosendaal	Daviesstreet 37	KEW 3101 VIC AUS
M. Sanders	Route de Gy 161	1251 GY-Genève CH
D.E. Scheele	Pieter Postlaan 3	2242 PK Wassenaar
N. van der Zwan	Vissershavenstraat 239	2583 DG Den Haag

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes	Cees Laseurlaan 279 2597 GG Den Haag tel. (070) 3240447
---------------------------	---